

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Sžo/107/2014
Identifikačné číslo spisu:	6013201853
Dátum vydania rozhodnutia:	17.12.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6013201853.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Júlie Horskej a JUDr. Ľubice Filovej v právnej veci navrhovateľa: Y.D., bytom U., proti odporcovi: Centrum právnej pomoci, kancelária Žilina, so sídlom Národná 34, Žilina, v konaní o opravnom prostriedku proti rozhodnutiu odporcu sp. zn. 6919/2013 z 28. októbra 2013, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 28Sp/69/2013-60a zo dňa 23. septembra 2014, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 28Sp/69/2013-60a zo dňa 23. septembra 2014 p o t v r d z u j e.

Navrhovateľovi právo na náhradu trov odvolacieho konania n e p r i z n á v a.

Odôvodnenie

I.

Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len ako „krajský súd“ alebo „súd prvého stupňa“) potvrdil podľa § 250q ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O.s.p.“) rozhodnutie odporcu, ktorým nepriznal navrhovateľovi nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. (ďalej len „zákon č. 327/2005 Z.z.“) z dôvodu, že nespĺňal podmienku materiálnej núdze, keď jeho čistý započítateľný príjem a príjem spoločne posudzovanej osoby (manželky) v posudzovanom období apríl 2013 - október 2013 presahoval 1,4 násobok sumy životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 470,79 eur a tiež 1,6 násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 538,05 eur v mesiaci podania žiadosti (október 2013) a v šiestich predchádzajúcich mesiacoch, t.j. počas celého

posudzovaného obdobia. Neboli teda naplnené kumulatívne požiadavky pre priznanie nároku podľa § 6 ods. 1 písm. a) až c) v spojení s § 6b ods. 2 zákona o poskytovaní právnej pomoci.

Krajský súd zákonnosť preskúmaného rozhodnutia žalovaného správneho orgánu preskúmal v intenciách ustanovení zákona č. 327/2005 Z.z. a súčasne v intenciách ustanovení zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších prepisov (ďalej len správny poriadok), citujúc právnu úpravu ustanovenú v § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z., postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej v tretej hlave piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, upravujúcej rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam správnych orgánov.

Krajský súd dospel k záveru, že odporca rozhodol vecne správne na základe dostatočne a spoľahlivo zisteného skutkového stavu a v súlade so zákonom, keď vo veci navrhovateľa, v ktorej žiadal o priznanie nároku na právnu pomoc mal za to, že nie sú splnené podmienky na priznanie nároku na právnu pomoc, t.j. navrhovateľ nespĺnil podmienku materiálnej núdze, pretože jeho príjem spolu s príjmom spoločne posudzovanej osoby - jeho manželky v posudzovanom období, t.j. v mesiacoch apríl 2013 až október 2013 predstavoval sumu 790,20 eur, čo medzi účastníkmi ani nebolo sporné. Podľa krajského súdu z uvedeného vyplýva, že započítateľný príjem žiadateľa a jeho manželky presahuje výšku 1,4 násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 470,79 eur a tiež 1,6 násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby, t.j. sumu 538,05 eur a to v mesiaci podania žiadosti (október 2013) a v šiestich predchádzajúcich mesiacoch, t.j. počas celého posudzovaného obdobia.

Námietku navrhovateľa, že odporca sa nezaoberal tým, že tak on, ako aj jeho manželka sú ťažko zdravotne postihnuté osoby, čo významne zvyšuje ich náklady, krajský súd nepovažoval za dôvodnú, nakoľko mal za preukázané, že odporca posudzoval sociálnu situáciu navrhovateľa a povahu sporu, na základe čoho dospel k záveru, že neexistujú také okolnosti, ktoré by odôvodňovali priznanie nároku podľa § 6b ods. 2 zákona o poskytovaní právnej pomoci.

Krajský súd konštatoval, že z ust. § 6 ods. 1 a § 6a ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci je nepochybné, že jednou z týchto podmienok je, aby išlo o žiadateľa, ktorý si právnu pomoc nemôže zabezpečiť zo svojich finančných prostriedkov, nie z dôvodu, že je zadlžený alebo má vysoké náklady na bývanie, ale z dôvodu, že sa nachádza v hmotnej núdzi. K tvrdeniam navrhovateľa, že jeho situácia je zhoršená z dôvodu nevyhnutných výdavkov spojených s liečením jeho a manželkinho ťažkého zdravotného postihnutia vo výške 53,366 eur mesačne na lieky a lekárske ošetrovanie krajský súd uviedol, že ani takéto výdavky nemôžu zmeniť posudzovanie jeho situácie tak, aby bolo možné dospieť k tomu, že je osobou v hmotnej núdzi.

Skutočnosť, že navrhovateľ poukazoval na to, že za predchádzajúcej právnej úpravy mu boli v súdnych konaniach viackrát súdom pridelení bezplatní právni zástupcovia vyhodnotil krajský súd ako právne bezvýznamnú, nakoľko došlo k zmene právnej úpravy prijatím zákona č. 327/2005 Z.z., ktorý stanovil podmienku, aby príjem žiadateľa nepresahoval 1,4 násobok sumy životného minima stanoveného osobitným predpisom, za splnenia ktorých sa žiadateľovi poskytne bezplatná právna pomoc. Zároveň uviedol, že zákon zveril do správnej úvahy odporcu, aby v odôvodnených prípadoch poskytol právnu pomoc s finančnou spoluúčasťou žiadateľovi, ktorý nespĺňa podmienku hmotnej núdze. Podľa krajského súdu bola úvaha odporcu, ktorý po posúdení konkrétnych okolností požadovanej právnej pomoci dospel k záveru, že neexistujú také okolnosti, ktoré by odôvodňovali poskytnutie bezplatnej právnej pomoci osobe, ktorá nie je v hmotnej núdzi, v medziach zákonom daných hraníc správneho uvažovania. Vyhodnotenie skutočností, že žiadateľ a jeho manželka sú osobami s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré zvyšujú ich výdavky na lieky a lekárske ošetrovanie o 53eur mesačne a skutočností, že predchádzajúca právna úprava umožňovala za rovnakej majetkovej situácie žiadateľovi priznať bezplatnú právnu pomoc, ako takých skutočností, ktoré nie sú okolnosťami žiadanej právnej pomoci, odôvodňujúcimi jej bezplatné poskytnutie osobe, ktorá nespĺňa podmienky na jej poskytnutie, je podľa krajského súdu výsledkom logického uvažovania. Krajský súd bol toho názoru, že keďže navrhovateľ nie je v hmotnej núdzi, nie je osobou oprávnenou na poskytnutie právnej pomoci, nemá preto na ňu nárok.

Výrok o trovách konania krajský súd odôvodnil s poukazom na § 250k O.s.p. v spojení s § 250l ods. 2 O.s.p. neúspechom navrhovateľa v konaní. Vo vzťahu k žiadosti navrhovateľa o oslobodenie od súdnych poplatkov krajský súd uviedol, že je nepochybné, že navrhovateľ má spolu s manželkou pravidelný príjem predstavujúci dávku dôchodkového zabezpečenia starobný dôchodok spolu vo výške 790,20 eur mesačne a z čestného vyhlásenia pre dokladovanie pomerov žiadateľa, (v ktorom vyhlásil, že býva v rodinnom dome s výdavkami na bývanie - voda, elektrina, teplo spolu 153,50 eur + iné 487,118 eur vrátane liekov vo výške 53,36 eur; ďalej jeho úvery v banke predstavujú čiastku 663,60 eur bez uvedenia mesačnej splátky a iné úvery od iných osôb ako banky, ktoré označil od troch osôb čiastami po 663,87 eur avšak bez mesačných splátok) dospel k záveru, že majetkové pomery navrhovateľa neodôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov v zmysle § 138 ods. 1 O.s.p., preto rozhodol tak, že navrhovateľovi oslobodenie od súdneho poplatku nepriznala uložil mu povinnosť zaplatiť súdny poplatok vo výške 35 eur do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia.

II.

Proti tomuto rozsudku podal navrhovateľ odvolanie v lehote stanovenej zákonom (§ 204 ods. 1 O.s.p., § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p., § 250l ods. 2 O.s.p.), v ktorom žiadal, aby odvolací súd napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, prípadne, aby napadnutý rozsudok zmenil tak, že návrhu v celom rozsahu vyhovie. Zároveň si uplatnil trovy konania.

Podľa názoru navrhovateľa rozhodnutie o návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov musí zodpovedať tomu, aby účastníkovi nebolo len pre jeho majetkové a sociálne pomery znemožnené uplatňovať, alebo brániť svoje právo, pričom poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5Sžo/219/2010 zo dňa 26.10.2010, podľa ktorého ... „pomermi účastníka sú najmä pomery majetkové, tak aj rodinné, sociálne a zdravotné, ktoré nie sú len dočasnej, alebo prechodnej povahy a odôvodňujú záver, že poplatník nemôže splniť poplatkovú povinnosť, alebo že jej splnenie súd nemôže od neho spravodlivo žiadať...“.

V odvolaní navrhovateľ ďalej dôvodil tým, že konanie a rozhodovanie súdov a iných orgánov SR musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci a pritom dbajú na to, aby v rozhodovaní o skutkovo zhodných veciach alebo podobných prípadoch nevznikali neodôvodnené rozdiely, ako i v rozpore s rozhodnutiami najvyššieho súdu SR, nálezmi Ústavného súdu SR, ktorý v náleze, napr. PL. ÚS 36/95 vyslovil, že „, k imanentným znakom právneho štátu patrí neodmysliteľne aj princíp právnej istoty a ochrany dôvery občanov v právny poriadok, kde platí zásada, podľa ktorej ten, kto konal resp. postupoval na základe dôvery v platný a účinný predpis nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný spätným pôsobením právneho predpisu, alebo jeho ustanovenia, ktorého súčasťou je tiež požiadavka, aby sa na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď (napr. I. ÚS 87/93, PL. ÚS 16/95, II. ÚS 80/99).

Poukázal taktiež na to, že ...“Ak všeobecný súd rozhodol v zásade v identických veciach na základe analogických skutkových zistení s diametrálne odlišným výsledkom a svoj názorový posun primeraným spôsobom neodôvodnil, je jeho rozhodnutie v rozpore s ústavou chráneným princípom právnej istoty a porušuje právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a čl. 6 ods. 1 Dohovoru - z hľadiska priameho dodržiavania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, by bol ťažko obhájitelný platný právny stav v Slovenskej republike, keď v časovo predchádzajúcom období tá istá sociálna situácia, tých istých osôb bola vyhodnotená viacerými súdmi, vrátane ústavného súdu ako odôvodňujúca priznanie práva na oslobodenie od súdnych poplatkov a práva na poskytnutie právnej pomoci a následne Centrum a súd, vychádzajúc z dikcie neskoršieho zákona zamietne nárok na oslobodenie a poskytnutie právnej pomoci. Odmietavé rozhodnutia musia byť posúdené a odôvodnené i z hľadiska súladnosti s Dohovorom o ochrane ľudských práv a základných slobôd a Ústavou SR, ktoré majú aplikačnú prednosť pred dikciou zákona - (napr. ÚS SR I. ÚS 37/95, I. ÚS 26/94, I. ÚS 118/2010, III. ÚS 551/2012-32, I. ÚS 564/2012, rozsudok NS SR 3Sžo/9/2013 zo dňa 16.05.2013).

S poukazom na rozhodnutia Ústavného súdu SR PL. ÚS 21/00, PL. 6/04, III. ÚS 328/05 dôvodil, že diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej skutkovej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná.

Navrhovateľ považoval na základe uvedeného rozhodnutie krajského súdu za diskriminačné a protiústavné v rozpore s ustanoveniami čl. 12 ods. 1, 2, 4, čl. 13 ods. 1 písm. a), ods. 3 a ďalších Ústavy SR, čl. 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Všeobecnej deklarácie ľudských práv OSN, schválenej Organizáciou spojených národov v New Yorku, 10.12.1948, Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a opčného protokolu k nemu, schváleného v roku 1966, medzinárodného dohovoru o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach, schváleného v roku 1966, medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie na akomkoľvek základe, schváleného v roku 1979, medzinárodného dohovoru proti mučeniu a inému krutému, neľudskému, alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu či trestaniu, schváleného v roku 1984, medzinárodného dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčného protokolu k nemu, ako aj rozhodnutí Najvyššieho súdu SR a nálezov Ústavného súdu SR, pretože v iných konaniach za tých istých podmienok bol navrhovateľ oslobodený od súdnych poplatkov v celom rozsahu a boli mu pridelovaní aj bezplatní právni zástupcovia (odvolával sa na odvolanie z 11.11.2013 a rozhodnutia Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 28Sp/61/2013-23 zo dňa 28.01.2014 a č. k. 23Sp/40/2014-23 zo dňa 11.09.2014 a rozhodnutia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3Sžo/9/2013 zo dňa 16.05.2013, sp. zn. 3Sžo/40/2014 zo dňa 01.07.2014).

III.

Odporca vo svojom písomnom vyjadrení zo dňa 14. decembra 2014 k odvolaniu navrhovateľa uviedol, že sa plne stotožňuje s vysloveným právnym názorom krajského súdu a navrhol preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa potvrdiť. Dôvodil tým, že po preskúmaní podmienok podľa § 6, § 6a zákona č. 327/2005 Z.z. v platnom znení dospel k záveru, že navrhovateľ sa nenachádza v stave materiálnej núdze, čím nespĺňa jednu z podmienok nároku na poskytovanie právnej pomoci. Zároveň uviedol, že odporca zvažoval postup podľa § 6b zákona č. 327/2005 Z.z. a za týmto účelom skúmal, či existujú primerané okolnosti na poskytnutie právnej pomoci, t.j. posúdil jeho príjem a príjem jeho manželky vrátane ich bežných výdavkov, zaoberal sa ich sociálnou situáciou, ako aj povahou sporu. Skonštatoval, že v predmetnej veci neexistujú také okolnosti žiadanej právnej pomoci, ktoré by odôvodňovali priznanie nároku na poskytovanie právnej pomoci podľa uvedeného ustanovenia cit. zákona. Vzhľadom na uvedené žiadal napadnutý rozsudok krajského súdu potvrdiť.

IV.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania (§ 212 ods. 1 O.s.p. v spojení § 246c ods. 1 vety prvej O.s.p.) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 O.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1 a ods. 3 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 vetou prvou O.s.p. a § 211 ods. 2 O.s.p.) a dospel k záveru, že odvolaniu navrhovateľa nie je možné priznať úspech.

Predmetom odvolacieho konania v preskúmvanej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd prvého stupňa potvrdil ako vecne správne napadnuté rozhodnutie odporcu, ktorým navrhovateľovi nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci.

Odvolací súd preskúmal rozsudok súdu prvého stupňa, ako aj konanie, ktoré mu predchádzalo, pričom v rámci odvolacieho konania skúmal aj napadnuté rozhodnutie žalovaného správneho orgánu a konanie mu prechádzajúce, najmä z toho pohľadu, či sa súd prvého stupňa vysporiadal so všetkými námietkami uvedenými v opravnom prostriedku navrhovateľa a z takto vymedzeného rozsahu, či správne posúdil zákonnosť a správnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného správneho orgánu.

Predmetom preskúmavacieho konania v danej veci je rozhodnutie žalovaného správneho orgánu, ktorým podľa ust. § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z.z. navrhovateľovi nepriznal nárok na poskytnutie právnej pomoci.

Najvyšší súd v procese posudzovania zákonnosti napadnutého rozsudku súdu prvého stupňa vychádzal zo skutkových zistení vyplývajúcich z administratívneho spisu, obsiahnutých v odôvodnení napadnutého prvostupňového rozsudku, ktoré z tohto dôvodu neopakuje a súčasne na ne poukazuje.

Podľa § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona.

Podľa § 219 ods. 1, 2 O.s.p. odvolací súd rozhodnutie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne. Ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

Odvolací súd po vyhodnotení odvolacích dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu v zmysle ustanovenia § 219 ods. 2 O.s.p. konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa odchýlil od logických argumentov a relevantných právnych záverov vo veci samej, spolu so správnym poukazom na právnu úpravu vzťahujúcu sa k predmetu konania, uvedených v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Senát odvolacieho súdu považuje právne posúdenie preskúmvanej veci krajským súdom za správne a súladné so zákonom. Vzhľadom k tomu, aby neopakoval pre účastníkov známe skutočnosti, na zdôraznenie správneho skutkového a právneho záveru súdu prvého stupňa uvádza.

Úlohou súdu pri preskúmaní zákonnosti rozhodnutia a postupu správneho orgánu podľa piatej časti tretej hlavy Občianskeho súdneho poriadku (upravujúcej rozhodovanie o opravných prostriedkoch proti rozhodnutiam a postupom správnych orgánov (§§ 250l a nasl. O.s.p.) je posudzovať, či správny orgán príslušný na konanie si zadovážil dostatok skutkových podkladov pre vydanie rozhodnutia, či zistil vo veci skutočný stav, či konal v súčinnosti s účastníkom konania, či rozhodnutie bolo vydané v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi a či obsahovalo zákonom predpísané náležitosti, teda či rozhodnutie správneho orgánu bolo vydané v súlade s hmotnoprávnymi, ako aj s procesnoprávnymi predpismi. Súdny prieskum zákonnosti rozhodnutia žalovaného správneho orgánu je určený rozsahom dôvodov uvedených v opravnom prostriedku, ktorými navrhovateľ namietal nezákonnosť rozhodnutia správneho orgánu, tvrdiac, že nezákonným rozhodnutím správneho orgánu a postupom mu predchádzajúcim bol ukrátený na svojich hmotnoprávných alebo procesnoprávných právach a súčasne rozsahom predmetu rozhodovania správnym orgánom a dôvodmi uvedenými v odôvodnení napadnutého rozhodnutia. Zákonnosť rozhodnutia správneho orgánu je podmienená zákonnosťou postupu správneho orgánu predchádzajúcemu vydaniu napadnutého rozhodnutia.

V rámci správneho prieskumu súd teda skúma aj procesné pochybenia správneho orgánu namietané v žalobe, či uvedené procesné pochybenie správneho orgánu je takou vadou konania pred správnym orgánom, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 3 O.s.p.).

Pri preskúmvaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia (§ 250i ods. 1 O.s.p.).

Senát odvolacieho súdu z predloženého spisového materiálu, súčasť ktorého tvoril administratívny spis zistil, že medzi účastníkmi konania v preskúmvanej veci skutkový dej v podstate nie je sporný, avšak medzi účastníkmi ostalo predovšetkým sporné posúdenie skutkových zistení týkajúcich sa nepriznania nároku na poskytnutie právnej pomoci z pohľadu aplikácie ustanovenia § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z., keď navrhovateľ tvrdil, že neprihliadnutie na jeho ťažké zdravotné postihnutie pri posudzovaní jeho hmotnej núdze je diskriminačné s poukazom na Ústavu Slovenskej republiky, Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a medzinárodné predpisy EÚ a OSN.

Podľa čl. 1 ods. 1 veta prvá Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát.

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Z uvedeného článku ústavy vyplýva, že výklad a uplatňovanie všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou. V právnej praxi preto môže v činnosti orgánov aplikujúcich právo dochádzať k situácii, že prameň práva, ktorý je vo formálnom súlade s ústavou nie je interpretovaný ústavne konformným spôsobom, pričom orgány štátu realizujú svoju rozhodovaciu právomoc sú pri výkone svojej moci povinné postupovať v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy, s prihliadnutím na to, že súčasne sú viazané aj právnou úpravou obsiahnutou v medzinárodných zmluvách, ktorými je Slovenská republika viazaná (čl. 7 Ústavy SR) a po vstupe Slovenskej republiky do Európskeho spoločenstva, Európskej únie postupovať tiež v súlade s právne záväznými predpismi Európskeho spoločenstva a Európskej únie.

Odvolací súd v danej veci zistil, že spor o zákonnosť napadnutého rozhodnutia žalovaného medzi účastníkmi konania v preskúmvacom konaní spočíva práve v ústavnej konformnosti výkladu právnej úpravy ustanovujúcej nárok žiadateľa na poskytnutie právnej pomoci.

Senát odvolacieho súdu dáva do pozornosti, že čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky je kumulatívnou právnou normou, ktorá na konanie štátnych orgánov okrem požiadavky na konanie v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon vyžaduje súlad s ústavou a jej medzami. Tomu zodpovedá i čl. 152 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky. Pozitivistický právny prístup k aplikácii zákonov (založený na rešpektovaní dikcie zákona) je preto v činnosti štátnych orgánov modifikovaný ústavne konformným výkladom, ktorý v závislosti od ústavou chránených hodnôt pôsobí reštriktívne alebo extenzívne na dikciu zákonných pojmov.

Účelom zákona č. 327/2005 Z.z. je vytvoriť systém poskytovania právnej pomoci a zabezpečiť jej poskytovanie v rozsahu ustanovenom týmto zákonom fyzickým osobám, ktoré v dôsledku svojej materiálnej núdze nemôžu využívať právne služby na riadne uplatnenie a ochranu svojich práv, v azylových veciach alebo v konaní o administratívnom vyhostení podľa osobitného predpisu a prispieť k predchádzaniu vzniku právnych sporov (§ 1).

Zákon č. 327/2005 Z.z. ustanovuje podmienky poskytovania právnej pomoci, postup fyzických osôb a príslušných orgánov v konaní o nároku na priznanie právnej pomoci a inštitucionálne zabezpečenie poskytovania právnej pomoci (§ 2).

Podľa § 6 ods. 1, 2 zákona č. 327/2005 Z.z. fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom (§ 2 zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení opatrenia

Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 372/2004 Z.z.) a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,

b) nejde o zrejmú bezúspešnosť sporu a

c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy (zákon č. 663/2007 Z.z. o minimálnej mzde v znení neskorších predpisov) okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch. Podmienky na poskytnutie právnej pomoci podľa odseku 1 písm. a) a b) musí fyzická osoba spĺňať počas celého trvania poskytovania právnej pomoci bez finančnej účasti.

Podľa § 6b ods. 2 zákona č. 327/2005 Z.z. ak príjmy prevyšujú zákonom určenú hranicu materiálnej núdze, centrum môže poskytnúť právnu pomoc s finančnou účasťou oprávnenej osoby, ak je to primerané okolnostiam žiadanej právnej pomoci.

Podľa § 10 ods. 1 až 6 zákona č. 327/2005 Z.z. konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci (ďalej len „konanie“) sa začína podaním písomnej žiadosti doloženej dokladmi preukazujúcimi skutočnosť uvedenú v žiadosti, ktorú podáva žiadateľ na tlačive. Doklady preukazujúce, že sa žiadateľ nachádza v stave materiálnej núdze, nesmú byť staršie ako tri mesiace. Žiadosť musí obsahovať meno a priezvisko žiadateľa, jeho trvalý alebo prechodný pobyt a rodné číslo. Na výzvu centra žiadateľ doplní v primeranej lehote určenej centrom ďalšie údaje a doklady týkajúce sa skutočností rozhodujúcich na posúdenie nároku na poskytnutie právnej pomoci, ktorá nesmie byť kratšia ako desať dní; centrum podľa možnosti zabezpečí doklady a iné potrebné údaje, ktorými disponujú štátne orgány, obce, notári a iné právnické osoby a fyzické osoby povinné poskytovať súčinnosť podľa tohto zákona.

Účastníkom konania je žiadateľ.

Žiadosť sa podáva v kancelárii centra príslušnej podľa miesta trvalého alebo prechodného pobytu žiadateľa.

Žiadateľ je povinný uviesť v žiadosti a pri predbežnej konzultácii úplné a pravdivé údaje.

Centrum rozhodne o žiadosti do 30 dní od doručenia žiadosti, ktorá spĺňa náležitosti podľa odseku 1; túto lehotu nemožno predĺžiť. Proti rozhodnutiu možno podať odvolanie v lehote 15 dní od doručenia rozhodnutia na príslušný krajský súd; o tomto centrum žiadateľa náležite poučí v odôvodnení rozhodnutia.

Rozhodnutie, ktorým sa nepriznáva nárok na poskytnutie právnej pomoci, okrem náležitostí podľa osobitného predpisu (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní -správny poriadok, v znení neskorších predpisov) musí obsahovať aj poučenie, že ak odpadnú dôvody nepriznania nároku na poskytnutie právnej pomoci, môže žiadateľ v tej istej veci podať žiadosť opätovne.

Podľa § 25 ods. 1 zákon č. 327/2005 Z.z. na konanie o nároku na poskytnutie právnej pomoci a o súvisiacich nárokoch podľa tohto zákona sa vzťahuje všeobecný predpis o správnom konaní (zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní - správny poriadok, v znení neskorších predpisov).

Podľa § 3 ods. 1 správneho poriadku správne orgány postupujú v konaní v súlade so zákonmi a inými právnymi predpismi. Sú povinné chrániť záujmy štátu a spoločnosti, práva a záujmy fyzických osôb a právnických osôb a dôsledne vyžadovať plnenie ich povinností.

Podľa § 32 ods. 1 správneho poriadku správny orgán je povinný zistiť presne a úplne skutočný stav veci a za tým účelom si obstaráť potrebné podklady pre rozhodnutie. Prítom nie je viazaný len návrhmi účastníkov konania.

Podľa § 46 správneho poriadku rozhodnutie musí byť v súlade so zákonmi a ostatnými právnymi predpismi, musí ho vydať orgán na to príslušný, musí vychádzať zo spoľahlivo zisteného stavu veci a musí obsahovať predpísané náležitosti.

Senát odvolacieho súdu vychádzajúc zo skutkových zistení v danej veci dospel k zhodnému záveru ako súd prvého stupňa, že žalovaný správny orgán v danom prípade postupoval náležite v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, ako aj v súlade so zákonom č. 327/2005 Z.z., vo veci si zadovážil dostatok skutkových podkladov relevantných pre vydanie rozhodnutia, v konaní postupoval dostatočne v súčinnosti s navrhovateľom, v odôvodnení rozhodnutia sa dostatočne vysporiadal s otázkami navrhovateľa nastolenými v jeho žiadosti a súčasne pri aplikácii ustanovenia § 6b ods. 2 zákona náležite odôvodnil svoju právnu úvahu, z ktorých dôvodov rozhodnutie žalovaného správneho orgánu je treba považovať za súladné so zákonom, a preto súd prvého stupňa rozhodol vo veci zákonne, keď rozhodnutie napadnuté opravným prostriedkom podľa § 250q ods. 2 O.s.p. ako vecne správne potvrdil.

Z obsahu napadnutého rozhodnutia vyplýva, že dôvodom jeho vydania bola skutočnosť, že žalovaný správny orgán na základe priložených listinných dokladov mal za preukázané, že navrhovateľ ako žiadateľ nespĺnil podmienku ustanovenú v právnej norme § 6 ods. 1 písm. a/ zákona č. 327/2005 Z.z., v zmysle ktorej fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak jej príjem nepresahuje 1,4 - násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom (§ 2 zákona č. 601/2003 Z.z. o životnom minime a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení opatrenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 372/2004 Z.z.) a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom, ktorá podmienka je jedným z nevyhnutných predpokladov na poskytnutie právnej pomoci.

V zmysle ust. § 6 ods. 1 zákona č. 327/2005 Z.z., s poukazom na to, že úspešným žiadateľom v konaní o priznanie nároku na právnu pomoc môže byť len ten, kto súčasne preukáže splnenie všetkých troch podmienok v zmysle citovaného § 6 ods. 1 uvedeného zákona.

Odporca v predmetnej veci posudzoval otázku materiálnej núdze navrhovateľa na základe jeho žiadosti o poskytnutie bezplatnej právnej pomoci a priložených dokladov deklarujúcich jeho sociálny a majetkový stav z hľadiska splnenia všetkých zákonných podmienok, čím postupoval v súlade s citovaným zákonným ustanovením. Vzhľadom k tomu, že z dokladov predložených navrhovateľom vyplynulo, že odpočítateľný príjem navrhovateľa ako žiadateľa a jeho manželky presahuje výšku 1,4 násobku životného minima pre dve plnoleté fyzické osoby a tiež 1,6 násobok životného minima pre dve plnoleté osoby v mesiaci podania žiadosti teda v októbri 2013 a v šiestich predchádzajúcich mesiacoch, dospel k správne záveru, že navrhovateľa nie je možné považovať za osobu v materiálnej núdzi majúcej právo na poskytnutie právnej pomoci v zmysle zákona č. 327/2005 Z.z.

Vzhľadom na zákonodarcom sledovaný cieľ stanovenia podmienok poskytovania právnej pomoci v zákone č. 327/2005 Z.z. nemohol najvyšší súd pri hodnotení materiálnej situácie navrhovateľa prihliadať na ním vyčíslené výdavky v podobe splácania prijatých úverov z banky, resp. od iných osôb, nakoľko za tieto mu bola poskytnutá protihodnota - peňažná suma poskytnutého úveru.

Odvolací súd dáva do pozornosti navrhovateľa, že odporca ako príslušný správny orgán, za účelom rozhodnutia o nároku fyzickej osoby na poskytnutie právnej pomoci musí skúmať splnenie všetkých zákonných podmienok ustanovených v právnej norme § 6 ods. 1 a teda sa musí zaoberať aj otázkou sociálneho a materiálneho stavu žiadateľa ako jednej zo zákonných podmienok na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, pretože bez splnenia tejto podmienky nemožno žiadaný nárok na poskytnutie právnej pomoci priznať, aj keď žiadateľ ďalšie dve podmienky splnil.

Odvolací súd nemohol prihliadnuť na námietku navrhovateľa, ktorou namietal, že krajský súd rozhodol v rozpore s ustanovením článku 12 ods. 1, 2, 4, čl. 13 ods. 1 písm. a), ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, článku čl. 13 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Všeobecnej deklarácie ľudských práv OSN, schválenej Organizáciou spojených národov v New Yorku, 10.12.1948, Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach a opčného protokolu k nemu, schváleného v roku 1966, medzinárodného dohovoru o ekonomických, sociálnych a kultúrnych právach, schváleného v roku 1966, medzinárodného dohovoru o odstránení všetkých foriem diskriminácie na akejkoľvek základe, schváleného v roku 1979, medzinárodného dohovoru proti mučeniu a inému

krutému, neľudskému, alebo ponížujúcemu zaobchádzaniu či trestaniu, schváleného v roku 1984, medzinárodného dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčného protokolu k nemu, ako aj rozhodnutiami Najvyššieho súdu SR a nálezov Ústavného súdu SR, ktoré citoval v odvolaní dôvodiť, že boli porušené jeho práva zaručené vyššie uvedenými ustanoveniami Ústavy Slovenskej republiky a medzinárodných zmlúv EU a OSN, keď krajský súd nepovažoval uvádzané výdavky navrhovateľa v spojitosti s ťažkým zdravotným postihnutím, ktoré sa vzťahuje na neho, ako aj jeho manželku za okolnosti, na základe ktorých by odporca nemal na neho uplatniť ustanovenia zákona č. 327/2005 Z.z.

Zákonodarca v zákone o právnej pomoci upravuje predmet a rozsah právnej pomoci, ako aj podmienky jej priznania vo vzťahu k žiadateľom a pôsobnosť a úlohy orgánov verejnej správy pri rozhodovaní o žiadosti na poskytnutie právnej pomoci. Zákon sa vzťahuje nielen na ochranu zdravých fyzických osôb nachádzajúcich sa v materiálnej núdzi, ale z obsahu jeho právnej úpravy jednoznačne vyplýva, že sa vzťahuje na sociálne odkázané fyzické osoby, ktoré za splnenia zákonnom ustanovených podmienok sa nachádzajú v takej sociálnej, finančnej a majetkovej situácii, ktorá im neumožňuje zabezpečenie právnej pomoci na ochranu ich práv a právom chránených záujmov, teda aj osoby s ťažkým zdravotným postihnutím. Cieľom zákonodarcu je zabezpečiť reálny prístup k Ústavou Slovenskej republiky deklarovaným právam fyzických osôb a harmonizovať právo Slovenskej republiky s právom Európskeho spoločenstva všetkým fyzickými osobám, ktoré sa ocitli v materiálnej núdzi bez rozdielu, teda bez diskriminácie, založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod. alebo iné postavenie. Zákonodarca ustanovuje kritériá, podľa ktorých sa posudzuje oprávnenosť žiadateľov o právnu pomoc, aby sa predišlo jej zneužívaniu neoprávnenými osobami. Kladie základy inštitucionálneho zabezpečenia posudzovania žiadostí a samotného poskytovania právnej pomoci, zakotvuje postup pri žiadaní o poskytnutie právnej pomoci, rozhodovanie o jej poskytnutí a možnosť jeho preskúmania súdom. Materiálnu núdzu ustanovuje ako jednu z podmienok práva na poskytnutie právnej pomoci tak, že hranicu materiálnej núdze ustanovuje na úrovni 1,4 násobku sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom a jej ďalšiu podmienku, že žiadateľ si využívanie právnych služieb nemôže zabezpečiť svojim majetkom. Zákonodarca týmto zákonom súčasne splnil povinnosť transpozície smernice Rady č. 2003/8/ES z 27. januára 2003 na zlepšenie prístupu k spravodlivosti pri cezhraničných sporoch ustanovením minimálnych spoločných pravidiel týkajúcich sa právnej pomoci pri takýchto sporoch (ďalej len „smernica“), a teda harmonizácie s právom Európskeho spoločenstva a Európskej únie. Štát žiadnym spôsobom negatívne nezasahuje do práva na súdnu a inú právnu ochranu. Práve naopak, preberá na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom v núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti, keďže by bolo neúnosné poskytovať právnu pomoc tohto druhu v absolútne všetkých prípadoch, t.j. bez stanovenia hranice odkázanosti a bez stanovenia rozsahu oblastí, v ktorých sa právna pomoc poskytuje (t.j. systémom „každému a vo všetkom“), pozitívny záväzok štátu, ktorý tento na seba dobrovoľne preberá, sa však vzťahuje na zabezpečenie uplatnenia práva na súde prostredníctvom priznania nároku na poskytnutie právnej pomoci v obmedzených prípadoch.

Senát odvolacieho súdu z uvedených dôvodov nemohol prisvedčiť tvrdeniu navrhovateľa, že krajský súd v danej veci rozhodol vo vzťahu k jeho žiadosti diskriminačne a tým aj v rozpore s čl. 7 Všeobecnej deklarácie ľudských práv podpísanej v New York dňa 10.12.1948, v zmysle ktorej všetci sú rovní pred zákonom a majú právo na rovnakú právnu ochranu bez akejkoľvek diskriminácie. Všetci majú právo na rovnakú ochranu proti akejkoľvek diskriminácii, ktorá porušuje túto deklaráciu a proti akémukoľvek podnecovaniu takejto diskriminácie.

Senát odvolacieho súdu taktiež nemohol prisvedčiť tvrdeniu navrhovateľa, že krajský súd v danej veci rozhodol diskriminačne a tým v rozpore s čl. 6 a čl. 14 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov č. 3, 5 a 8, dojednaného v Ríme 4. novembra 1950 v spojení s ďalšími zmluvnými dokumentmi na tento Dohovor nadväzujúcimi, publikovaný v Zbierke zákonov pod č. 209/1992 Zb., v zmysle ktorých, každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne

a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu a užívanie práv a slobôd priznaných týmto Dohovorom sa musí zabezpečiť bez diskriminácie založenej na akomkoľvek dôvode, ako je pohlavie, rasa, farba pleti, jazyk, náboženstvo, politické alebo iné zmýšľanie, národnostný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej menšine, majetok, rod alebo iné postavenie.

Z vyššie uvedených dôvodov Najvyšší súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 O.s.p. a § 219 ods. 1, 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 O.s.p. potvrdil.

Najvyšší súd SR záverom dáva do pozornosti ustanovenie § 24 ods. 4 zákona o advokácii, ktoré predstavuje alternatívu k bezplatnej právnej pomoci poskytovanej prostredníctvom Centra právnej pomoci. Je však vždy a výlučne na posúdení advokáta, či klient spĺňa predpoklady pre poskytnutie právnych služieb v režime § 24 ods. 4 zákona č. 583/2004 Z.z. o advokácii. Ide o súkromnoprávny vzťah a klient nemôže nútiť alebo autoritatívne od advokáta bezplatné poskytnutie právnych služieb požadovať.

O náhrade trov konania rozhodol Najvyšší súd SR podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 250k ods. 1 O.s.p. a § 246c ods. 1 veta prvá O.s.p. tak, že v konaní neúspešnému navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania nepriznal.

Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v danej veci rozhodol pomerom hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.